

ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ,

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԿԱՆ

ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ԺԱ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 12.

1853

ՅՈՒՆԻՍԻ 15.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ :

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Հիստորիայի ազգայնականությունը :

ՄԻՋԻՆ գարու պատմութեան զըլ-
աւոր պարագաները , և հռովմէա-
ն կայսրութեան փոփոխութեանց
ստճաւը , հիւսիսական ազգաց դէպ 'ի
որաւ ըրած արշաւանքներն եղան . ու
նց վրայ հռովմայեցիք շատ քիչ տե-
կութիւն ունէին առաջուց և բոլոր
վին բարբարոս և անկիրթ մարդիկ
կարծէին . բայց քանի որ ստոնց ար-
ւանքները յաճախեցին՝ բոլոր հարա-

ւային կողմի բնակիչքը աշուրնին դէպ 'ի
հիւսիսաբնակ ազգաց դարձաւ , և ա-
մէնքը անոնց վրայ կը խօսէին , տեսան
որ ինչ չափ ալ տգէտ կը կարծուէին՝
իրօք այնպէս չեն եղեր , կը գտնուէին ի-
րենց մէջ ալ այնպիսի ճամբորդութեանց
պատմութիւններ , որոնցմէ բոլորովին
քաղաքականացեալ ուսումնականք ալ՝
շատ տեղեկութիւններ կրնային ժող-
վել իրենց չգիտցած ու չստուգած տե-
ղերուն վրայ :

Հիւսիսային ազգաց մէջ առաջին աշ-

12

Տես երես 49 :

խարհագիր կրնայ սեպուիւ Աբանտինա-
ւեանց Միփրետոս թագաւորը որ 872էն
9901 թագաւորեց : Մշակին անգամ
Որոսիոս սպանիացի աշխարհագրին , որ
Ե դարուն մէջ ծաղկեցաւ , աշխար-
հագրական պատմութեան գիրքը ան-
կողմ-սաքսոն լեզուով թարգմանեց , բայց
որպէս զի գործքը կատարեալ ըլլայ՝ Մշ-
փրետոս իր ժամանակակից ճանապար-
հորդաց Եւրոպայի հիւսիսային կողմե-
րուն վրայ տուած տեղեկութիւնն ալ
յաւելուած մը ըրաւ Որոսիոսի աշխար-
հագրութեանը վրայ : Մշ ճանապար-
հորդներէն մէկն է Սթեր նորուեկիա-
ցի ազնուականը որ իր հայրենեացը քա-
ղաքական կռիւներէն ձանձրացած՝ իր
երկրէն փախաւ ու Միփրետոսի արքու-
նիքը ապաւինեցաւ :

Սթերի բնակած գաւառն էր Հալ-
կոլանտիա , որ հիմակուան Վորուեկիոյ
հիւսիսային գաւառն է : Մշ երկրիս
հիւսիսային ծայրերը անապատ և ան-
բնակ էին , ու միայն ամառ ատեն որ-
սորդները քանի մը տեղուանք ծովային
թաւուներ ու ձկնէր որսալու կու գային :
Սթեր ուզելով գիտնալ թէ այս անա-
պատը մինչև ո՞ր կ'երկնայ՝ դէպ 'ի հիւ-
սիս իր նաւը շտկեց : Իրեք օրուան մէջ
անցաւ բոլոր որսորդներուն ձանցած
տեղերէն , անկէ իրեք օր ալ դէպ 'ի
հիւսիս երթալով՝ տեսաւ որ ափունքը
դէպ 'ի արևելք դարձած է , անկէ չորս
օրուան մէջ դէպ 'ի հարաւ երթալով՝
հասաւ Բերմեան վրանաբնակ ազգաց
գաւառը : Մշ ստորագրութեան նայե-
լով Սթեր Եւրոպայի հիւսիսային վեր-
ջին սահմաններէն անցեր ու դէպ 'ի ա-
րևելեան հարաւ Ղերմակ ծովը մտեր է ,
ուր էր Բերմեան ազգը , որոնց տեղ հի-
մա Սամոյետները կը բնակին :

Սթեր Պալլիկ ծովուն վրայ ալ եր-
կայն տեղեկութիւններ կու տայ և հոն
տեղի բնակիչները զատ զատ իրենց ա-
նուններովը ու գաւառներովը կը յիշէ :
Մշ ազգերուն մէջ գլխաւորն էր Վեն-
լանտիա կի՞ Վենաց աշխարհքը որ Պոդ-
նեան ծոցին ու Ղերմակ ծովին մէջ
կ'իյնար :

Սթերէն վերջը ճանապարհորդ
մէջ երևելի է Սուֆլուէն Վորու-
ցին՝ որ Պալլիկ ծովուն արևելեան
փանցը վրայ Սթերէն աւելի ստուգ-
գոյն տեղեկութիւններ տուաւ : Սթեր-
ն և Սիտլանտիոյ (որ է հիմակուան Վ-
րուսիան) հիւսիսային արևելեան կ-
մի երկիրները՝ Ստլանտիա կ'անուան-
ու ամէն քաղաք զատ զատ իրեն առան-
ձեռ թագաւորովը կը կառավարուի կ'ը-
լալիկին գլխաւոր բերքերն էին մեղր-
ձուկ . թագաւորները և ազնուական-
ները ձիու կաթ կը խմէին , իսկ հասար-
ժողովուրդը ու գերիները մեղրաշ-
միայն կը խմէին , ու ցքի շինելու ամեն
ին սովորութիւն չկար : Սոնց սովոր-
ութեանցը վրայցը Սուֆլուէն կար-
դուրս բան մը կը պատմէ . մեռնողի
ստացուածքը՝ իր աղքատիւնացը մի-
ջէն բաժներ , կ'ըսէ , հապա ով որ
թաղման հանդիսին օրը ձիւնթաց
մէջ յաղթութիւն մը ընէ : Եւ ձիւ
թացն ալ հետեւեալ կերպով կ'ընէին
մեռելը խարուկին վրայ այրելէն վեր-
մեռնողին ստացուածքը իրենց արժող-
ութեանը համեմատ հինգ կամ վեց մ-
կը բաժնէին ու քաղքէն դուրս այս մ-
սերը իրարմէ հաւասար հեռաւորու-
կը շարէին , բայց այնպէս որ քաղք
որչափ հեռանար , այնչափ մասերուն ա-
ժէքն ալ աւելի կ'ըլլար , մինչև վեր-
նը որ ամենէն աւելի ծանրագինը ու հ-
րուստը կ'ըլլար : Սվ որ ուզէր այս մի-
ջանքին մէջ կրնար մտնել , և իւրաքա-
ջիւրը իր կտորձութեամբը որ մասին կ-
րենար հասնիլ՝ անիկայ իրեն կ'առնէ :

Եթերերորդ դարէն 'ի վեր Վորու-
ցիք Ստլանտիան պտրտած էին , և ա-
զակութեամբ կղզին արշաւելով գ-
թականներ ալ հաստատեցին : Ի-
Վրիստոսի 962 թուականին գտանն
էտլանտ և Որկադեան կղզիները ,
անոնց առջի բնակիչքը ջնջելով ու Սի-

1 Մշ ազգը Աբանտինաւեան թերակ-
հիւսիսաբնակ ժողովուրդ մ'էր , որ Թ ու Ժ դ-
րուն մէջ դէպ 'ի Անգլիա ու Գաղղիա արշա-
ւելի ըրին , և ասոնց անուամբ Գաղղիոյ մի-
ջանքը Վորմանտիա ըսուեցաւ :

նյ հիւսիսային մասին աղ տիրապե-
լով բոլոր իրենց տէրութեանը հետ
սցուցին, և ասով մինչև ժ.Գ դարուն
ը բոլոր այս կողմերս Վորուեկիոյ
աստակ կը ճանցուէին :

Իսկ Սալանտա կղզւոյն գիւտը 861^{էն}
մանակաները եղաւ, որ քանի մը սքան-
նաւիացի ծովու առաջակներ ալեկո-
ւթեամբ մը այն կողմերը ինկան և
Քին ասոնցմէ Վարտար անունով մէկը
ըսէր բոլորտիքը պտրտեցաւ և իրեն
ուամբը սկզբան կղզին Կարպարիւլ
խորտար կղզի) անուանեցաւ : Եւս
ըսէր շրջապատը 670 ծովային մղոն
համարի : Վանի մը ժարի վերջը
ընդ նորուեկիացին, այս կղզւոյս հիւ-
սային կողմերը գնաց ու երկու տարիի
ք հոն մնաց : Եւսը հետեւեցան անկէ
քը նորուեկիացոցմէ շատը և իրենց
յրենեացը կուհներէն փախչելով ե-
ն այս կղզւոյս մէջ գաղթականներ
առատացին : ասոնց մէջ ամենէն ե-
ւինն Լանկոֆ անունով մէկն էր, որ
պմաթիւ գաղթական մը բերաւ ու
ըստ հարաւային արեւմտեան ափուն
բնակեցուց :

Սալանտիոյ առջի գաղթականներուն
են կղզին ծառերու անտառներով
ծկուած էր, անոր համար հազիւ թէ
նի մը տեղուանք կրցեր էին ցորեն
սկել : բայց հիմա գրեթէ բուլանդակ
լին անապատ դարձած է ու ցորենի
սկութիւն ալ չկայ : Եւս կղզւոյս
լի բնակչաց վրայ ալ շատ կարծիք
ը եղած են : նորուեկիացիք կը պատ-
ն թէ Սալանտիոյ գտնուելու ատեն
խտոնէութե շատ մնացորդներ գրա-
եցան, ինչպէս զանգակներ, խաչեր
քանի մը իսլանտացւոց գրերով գրը-
րու կտորուանք, որով ոմանք կը կար-
ն որ նորուեկիացւոց այն կղզին գրա-
էն առաջ իսլանտացի և կամ սկուի-
ացի ճամբորդներ այն տեղուանքը
սկութիւն հաստատած էին, բայց
ջը, ինչպէս իսլանտացւոց ժամանա-
գիրները կը պատմեն, կղզեցւոց հետ
յրմարելով ձգեցին եւան կղզիէն :

Իջօրին ու իրմէ վերջիններուն բե-

րած գաղթականներէն շատերը նոր տե-
ղուանք գտնելու փափաքով երկրին ա-
րեւմտեան կողմի շատ տեղուանքը պտր-
տեցան : Հենրիկոս Հուաւտ անունով աղ
նուական նորուեկիացին կռուոյ մը մէջ
սպանութի մը ըրած ըլլալով իրեք տարի
պքսորանքի դատապարտուեցաւ : լսել
էր որ Վիւմպուն անունով մէկը Սալան-
տիոյ արեւմտեան կողմերը ժայռեր գտեր
էր, անոր համար Վիւմպունեան ժայռք
կըսուէին, և թէ այն ժայռերէն դէպ 'ի
արեւմուտք մէկ ընդարձակ երկիր մ'ալ
կար : Հուաւտ միտքը դրաւ որ իր պքս-
րանացը իրեք տարին երթայ այս երկիր
ները գննէ : Սալանտայէն նաւով ճամբայ
ելաւ դէպ 'ի հարաւային արեւմուտք
մէծ ծոցի մը մէջ մտաւ ու ձմեռը ծոցին
կղզիներուն մէկուն մէջը անցուց : եր-
կորդ տարին բոլոր այն կողմի ցամաքը
պտրտեցաւ ու ետ դարձաւ, և տեսած
տեղերուն վրայ չափէ դուրս գովեցոտներ
տալով անունը Կրիւքիոյ այսինքն Սանաչ
երկիր դրաւ, որ հիմա Վրէժնիւնտիա
կըսուի : Եւս գովեստներէն գրգռուած
շատ մը մարդիկ Հուաւտին հետ միաբա-
նեցան ու տնական ամէն հարկաւոր բա-
ները մէկ տեղ առած՝ 25 նաւով ճամբայ
ելան իրեն առաջնորդութեամբ : բայց
ճամբան շատ ալեկոծութեց հանդիպե-
լով հազիւ տամբչորս հասար կրցան ա-
գատիլ : Վիչ ատենէն շատ մարդիկ ա-
սոնց հետեւեցան, ու Սալանտայէն և Վո-
րուեկիայէն բազմաթիւ գաղթականներ
գացին այս նոր գտնուած երկիրները
բնակեցան :

Սալանտացւոց ժամանակագիրներուն
շատերը Վրէժնիւնտիոյ գիւտը 982^{էն} կը
դնեն, բայց ոմանք 932^{էն} գտնուեցաւ
կըսեն և Վետրոս Լ ամպէք համպուրկ-
ցին որ 1600^{էն} մէջտեղուանքը ծաղկե-
ցաւ, իր Նյագումն համպուրկացւոց ը-
սուած գրքին մէջ՝ Վարեմոյն Լ ուտովի-
կոսի մէկ թուղթը կը յիշէ 834^{էն} ղը-
րուած, նոյնպէս Վրիգոր Դ քահանայա-
պետին ալ մէկ կոնդակը 835^{էն} գրուած,
որով երկուքն ալ համպուրկի եկեղե-
ցւոյն ամենայն իշխանութի ու աղատու-
թիւն կու տային Սալանտայի ու Վրէժն-

լանտիոյ հեթանոսներուն քրիստոնէա-
կան հաւատքը քարոզելու :

Իսթաթերէն կ'իմացուի որ համ-
պուրկցիք մինչև Թ դարուն միջոցները
հիւսիսային ովկիանոսը պարտեր էին ,
բայց վերջը երթեկուծիւնը դադրե-
լով այն կողմերուն վրայի տեղեկուծի-
ները մոռցուեր էին :

Երէօնլանտիոյ վերջին գաղթական-
ներուն եպիսկոպոսները սկզբան հռով-
մայէն կը ղրկուէին և մինչև 1418 զեռ-
իրենց հայրենական երկիրներուն այս-
ինքն Երուսէլիոյ հետ վերաբերութիւն
ունէին : Երէօնլանտացիք տասանորդի
անունով հռովմայ պապերուն տարուէ
տարի 2600 լիտր ժանիք կը ղրկէին :

Երենց գլխաւոր քաղցներն էին Երու-
տա և հաւատարիդ . սկզբան Երէօնլան-
տիայէն Երուսէլիա երթալն ու դառ-
նալը գրեթէ շատ երկայն կը բշէր . կը
պատմեն որ 1383ին Երուսէլիա նաւ մը
հասեր է որ վեց տարուան մէջ ըրեր է
այս ճամբորդութիւնը : Եւս պատմու-
թիւնը որչափ ալ չափէ դուրս երեւայ ,
բայց անկէ կրնայ իմացուիլ որ հիւսի-
սային կողմի նաւապետները շատ ետ
էին նաւավարութեան արուեստին մէջ :
Նորեքտասաներորդ դարուն մէջ հան-
դիպած Սեաւ մահ ըսուած ժանտախ-
տը՝ մինչև Երէօնլանտիա տարածուե-
ցաւ ու գաղթականաց մէջ շատ ջարդ
ըրաւ . 1418ին ալ մատակայ երկիրնե-
րուն բնակիչքը այն կողմերը արշաւե-
ցին ու մեծ ջարդ մը տուին , որով գաղ-
թականները քիչցան ու կամաց կամաց
պատմութեան մէջ անուննին ալ չմնաց .
ԺՁ . դարուն նորուեկիացիք շատ փորձ
ըրին Երէօնլանտիա մտնելու , բայց սաւ-
տիկ սառերուն պատճառաւ չկրցան փա-
փաքնուն հասնիլ : Երջապէս 1721ին
տանիմարքացիք նոր գաղթական մը հա-
նեցին ու շատ դժուարութեամբ կրցան
Երէօնլանտիա մտնել , ասոնցմէ են հի-
մակուան բնակիչները :

Երէօնլանտիոյ գաղթականներէն շա-
տերը նոր նոր երկիրներ գտնելու միտ-
քով դէպ 'ի հիւսիսային արեւմտեան կող-
մերը երկայն ատեն ճամբորդութիւններ ալ

ըրին , և գտան հեղեղանտիա ու Եր-
լանտիա ըսուած ընդարձակ երկիրնե-
րէն աշխարհագրաց շատ հաւանական կ'
ըլեայ որ այս նոր գտնուած երկիրնե-
րէն Երէօնլանտի հիւսիսային կողմերը ըլլա-
ն Երիստոսի 1380 թուականին վենե-
կեցի Նիկիոյ երեւելի ցեղէն երկու հ
գիւղեր Երանտինաիոյ կողմերը քա-
ցին , ու պտրտած կողմերուն վրայ մ
աշխարհացոյց տախտակ մը շինեցի
Եւս տախտակներուն մէջ Ֆերո
կղզիներէն դէպ 'ի արեւմտք հազ
միոն հեռու Եւրոպիանտիա և Եւր-
չէոյ երկիրները կը յիշուին , զորոնք
Երէօնլանտացի մը գտաւ , որն որ ալ
ծութենէ մը այն տեղումքը նետու
լով տեղացոյց ձեռքը գերի ընկաւ ու
սոր անոր ծախուելով բոլոր երկիրը
տրտեցաւ . իրեն պատմածներուն նա
լով այն երկիրները հիմակուան Ե
Երկրտիան և Եր Եւրոպիան կը կ'
ծուին : Եւս և ասոնց նման պատմ
թիւններ լուսաւորեցին Երիստոս
Երկրամպոսին միտքը , որ այնչափ ջո
գով ետեւէ եզաւ ու նոր աշխարհքը
Երէօնլանտի գտաւ :

Հ . Գ . Մ .

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՅՆԵՐ

Թէ հոգ կ'ընես կը տանջուիս՝
Ամենէն մարդ կը ճանչցուիս .
Իսկ Թէ անհոգ կը յորանջես ,
Ընէ Թէ ես գու՝ որ մարդ չես :

Սոխակին մարդիկ ձայնը կը լսեն ,
Շընճըւկը կ'ատեն զանի կը սիրեն .
Շընճըւկն 'ի տանիս կը Թողուն հանգիստ ,
Կը բանտեն սոխակն կը չարացեն խիստ :

Թէ ողան իմանար , ծերը կարենար ,
Ժողը կամենար ,
Ագիարհիս մէջը՝ գիտնա՝ անհար
բան մը չէր մընար :

Աղօթք հասարակաց

ԱՂԹԵԱ ՎԱՄՆ ՄԵՐ

Պառտոր իմ, աղէ կանխեաց առ Տէր : — Տես ժամանեալ է գիշեր .

Սկենըշող աւանիկ գունտ յեզերց 'ի բաց ցելու զամպեր .

Լքսեմաձիգ բըրժոյն 'ի մալլ շուրջ վայրք 'ի գող լուծանին .

Հագիւ հեռուստ 'ի մըթան անուոցն 'ի գիլ լըսի շաչին .

Համայն ուրեք ճեպեալ հանգիստ . և ծառք ուղւոյս 'ի շըրջին

Օտընջեան 'ի սաղարթից յանոյն 'ի սիգ թափեն զփոշին :

Տես վերջապէս ըզգիշերի ծածկոյթ 'ի բաց պարուրեալ

Ուսաճաճանչ տայ աստեղաց անձնիւր ծագել բոցափայլ ,

Լքեմրտից կարմրավառ աղօտանան ծոպք վերջաւոր

Լք արծաթի ջուրց ըզգիմօք նըշոյք 'ի ծուփ տատանին .

Խառն 'ի խուռն ակօսք և ցանկ անտես յաչաց կորընչին ,

Լք ըզքայլից ոտինն 'ի յոյզ կայ վարանեալ ուղևոր :

Ի տընջեան կարիք անքաւ , աշխատութիւն և հեռ գրծխեմ .

Լքթեցուք . ահա գիշեր . գիշեր պայծառ և վըսեմ .

Լքեորիկն անդէորդ , հողմք 'ի փեռեկըս զըզեկին ,

Լքտ եղտիւրք , և խաշիւք անդ 'ի բառաչ իւրեանց բեկբեկ

Համայն նիրհեն 'ի քուն , և բընութիւն վաստակաբեկ

Հանգըստեան և Լքթից , Սիրով քաղցու կարօտին :

Լքանիկ ժամ և ժամանակ զի 'նդ զըւարթունս խօսին մանկունք ,

Սինդեռ այն ինչ հեշտալիս ախտից փութամք մեք երագունք ,

Պեռաբուսիկ մանկութիւն աչս ամբարձեալ 'ի վեր յերկին

Չեռնամած և բոկանի կրկնեալ ըզծունր 'ի ցուրտ վիմի

Լքհասարակ 'ի նոյն ժամու 'ի նոյն բերեալ յազօթս ուխտի

Հասարակաց հօրն ըզընորհս 'ի մեր թիկունըս պաղատին :

Լք մրտցեն ապա 'ի քուն : — Լքդուստ 'ի օտուերս ոսկի անուրջք

Լքմիկայոյզ երամ երամ սաւառնաթե կայտուելով շուրջ

Օորս յաւուրն անդ խոնարհել երկնեաց շըշուկ մի յետին ,

Ի բացուստ նոցուն դիտեալ ըզլար շըթմանցն վարդազեղ

Վան մեղուք գիմեալ յանձուկ անուշահամ ծաղկանցն 'ի գեղ

Պան թափին սիրայորդոր առ պաղպաղունս հոսեալ նոցին :

Սվ անուշակ քուն խանձարրոց , իվ աղօթից մանկութեան

Սվ ուղերձ սիրայորդոր անախտաշունչ մըրմընչից ձայն ,

Սվ կըրօնիցն ամբրծութեան օր բերկրահոյլ 'ի խինդ ժըմաի .

Լքտրժալուր նախերգանք մեծահանդէս այն գիշերոյն .

Լքր ընդ թեզք պարածածուկ արկեալ ըզցլուի իւր թռչուն

Սանկիկ մատաղ յաղօթս 'ի քուն առնէ զանմեղ իւր զոգի :

Պառտոր իմ յաղօթըս կաց առ Տէր , — յուշ նախ բերեալ սրտառուչ

Օոր ընդ գիշերս առ քե 'ի քուն շարժէր զօրոցդ անդաճոյճ .

Լք զփափկիկըն քո զոգի յերկնից 'ի ծոց իւր տարաւ

Լք 'ի լոյս ըզքեղ երկնեաց . որ ապա մայր որդեգորով

Լքդառնութեան կենաց ճաշակ անձին ևեթ առ բերելով

- Չ ամբէր խորիսի քեզ մեղու , կերակրելով ինքն լեղեալ :
- Եւ վասն իմ աղօթեալի , կարօտելուն ինձ առաւել .
- Եւ քեզ հանգոյն բարեհամբոյր սուրբ և անկեղծ է 'ի սիրել .
- Ի հանակիտ է նորա սիրտ , ճակատ պարզեալ լուսապայծառ :
- Եւ յոյժք յիւրմէ բարերարեալ , ընդ ումեք ոչ տանի նախանձ .
- Ինքն ըզգօն և նազելի ժուժկալութեամբ բերէ կենաց ,
- Եւ ըզջարեացն կրրելոց 'ւ ոչ առնելեաց խնդրէ համար :
- Զեւք նորա հոյլ ընդ հոյլ 'ի ծաղկաբաղ անուշաբոյր
- Սուրբ յաւերժ՝ պատկառեցին մատչել ախտից փուշս յանհամբոյր ,
- Եւ զապէս զնա 'ի զուր ժրտեն յիւրեանց զըւարթ ձրգել պատկեր .
- Ի նոյնումն անյիշաչար անտես նոցին լինի իսպառ ,
- Եւ համայն իսկ անծանօթք առ 'ի նմանէ խորհուրդք վատթար ,
- Եւ ըզմտօքն սողոսկին զերդ զերեսօք ջուրց ըստուեր :
- Ի նծանօթք են 'ի նմանէ — ո՛հ և 'ի քէն ո՛ տայր յաւերժ —
- Եւ խտենիս խուժան աղէտք , ուր սիրտ կոծին գահալէժ ,
- Սատիր հեշտանք , ունայնութիւն , խայթ և վարանք հալւմալ
- Եւրք որ 'ի սիրտն ծրփելով իբրու զալիս փրփրադէզ .
- Եւ ընտանին յիշատակք պատկառանաց ամօթակէզ
- Եւ ըզդիմօքն 'ի ծաւալ շառագունանտ ածեն անբաժ :
- Եւ ես , որդեակ , գիտեմ զինչ կեանք . 'ի դոյն և զքեզ , ո՛հ , վարժեցից
- Եւ ինչ զարգուն դու 'ի տիս պէտք կարեւոր հասցեն վարժից ,
- Ի՞նչ պրտակաց պընդել ըզհետ , ճարտարութեանց և բաղդին
- Եւ նմուծիւն է և ոչինչ , և զի փոխան յաճախ պատուոյ
- Եւ թէ յերեսս արկանէ բաղդի սափորն դիպուածոյ .
- Եւ թէ 'ի դոյն խաղալիս ոգիքն 'ի զուր կորնչին :
- Հոգին 'ի կեանս տլափոխի , և թէպէտ ցանգ յամենայնի
- Եւ պատճառսն թափանցիկ նոյն և վախճան յանդիմանի ,
- Եւ ընդ կարեօք ախտամոլ մեք ծերանամք տարապարտ .
- Եւ կենացն յասպարիզի մոլորի մարդ գայթէ ոգին .
- Համայն թողումք ինչ կառեալ 'ի մացառուտ ճանտապահին ,
- Եւ յաշինք ըզգեղմն 'ի թիկանց և զըւուծիւնս իւրեան մարդ :
- Եւ զօթս , որդեակ , աղէ վասն իմ . — Օ այս միշտ գողժիր դու առ Տէր .
- Ու ըլլա՞տուած իմ և հաստիչ , գորովագութ դու հայր ես մեր .
- Գոհութիւն քեզ որ բարիդ ես , գոհութիւնք , Տէր , զի մեծ ես . —
- Ի՞նչ զի իղձբըդ անդ թռիցեն ուր քոյին սիրտ վերառաքէ ,
- Եւ զաւորին քեզ մի գընացք բընալ ումպէտ վիշտ ածէ ,
- Եւ կամ ուղի զոր հարկանեն տաքնապիցէ ինչ ըզքեզ :
- Եւ տէից ամենայնի է ինչ ձրգին յոր հակամէտ
- Գետք ընդ գաշտօ ոլորտաճեմ 'ի ծով փութան ըզձաւէտ .
- Եւ եղուն ըզթիւմ ճանաչէ ուստի անոյշ յոյգք պատրաստին .
- Ի՞նչ 'ի թռիչս օդահերձիկ յանձնիւր 'ի թառս երազին .
- Եւ զգ 'ի տապան խոյանայ և բարձր յարե սուրայ արծուին
- Եւ իծանն առ գարուն , և պաղատանք շէշտ յերկին :
- Եւ թո՛ւմ մըրմունջ քո վասն իմ յըստուած 'ի վեր հեզիկ թըռչի ,
- Եւ զերդ ըստուկ ապիկար նրատեալ ողորմն 'ի հովտի
- Եւ վայր յուսոյն առնու զբեռինս առ եզերօք ճանտապահին ,

Խընդամ թեթեւեալ . զի զմեռն զայն վշտալից
 Ի վնասուցս բարդեալ մնար զոր յիս տանիմ ծանրաթախիծ
 Ի՛հ քո անմեղ մըմընջիկ վերաբառնան բարձր 'ի ձեռին :

Եթե , վասն հօր քո դիր ողերս . — Երժանաւոր զի լինիցի
 Կարապետաւոյլ յանուրջս զիւրն դիտել հրեշտակ լուսարփի ,
 Օ ի ընդ խնկոյն անուշութեան և իմ ծրխի սիրտ 'ի թորբոք .
 Ի բաց ըզմեղս իմ մերժեցիր անբիծդ 'ի շունչ , ով իմ դստրիկ ,
 Ի՛հ , զի և իմ վերասցի սիրտ յանմեղութիւն լուսատենչիկ ,
 Իբր ըզյատակ սեղանոյն զոր ընդ երեկս լուան նորոգ .

Ի կենդանեաց և վասն որոց յայտ երկիր
 Իլահին նըշդեհ , դուստր իմ , ըզհէր մաղթեցիր .

Իլասն այնոցիկ որոց շաւիղ բազմակոծ
 Ի ներեոյթ յալեաց ծածկի և հողմոց .

Իլասն անմըտին որ ըզարտին իւր հրճուանս
 Ի ռոկեճամուկ դրնէ շողեալ պատմուճանս ,
 Կամ յօգապարն երազասլաց երիվար .

Իլասն որք 'ի յաւըս վաստակին վշտահար ,
 Իլասն այնոցիկ որոց զերծեալն դառնան .

Իլոց բարխարն գործեցին կամ խոտան :

Իլասն այնորիկ որ հեշտութեանց 'ի հրապոյրս
 Օ քիշերն 'ի գլուխ մեղկին անսուրբն 'ի համբոյրս .

Իլ յաղօթիցն ծէնրադիր վըսեմ ժամ
 Ի պարանցիկ մոլի խընջոյս բազմերամ .

Իլ զանառակ հարկանէ մատն 'ի քընար՝

Իլ ինչ հոգին 'ի գիշերաց սիրաբար
 Իլ ըրմունջս 'ի վեր քաղցրաճայնէ ցօղալից ,

Իլ յեռանդուն իսկ շիջանել աղօթից
 Իլ զնըւաքաց դեռ բիծ գեղգեղս յերկարէ

Իլ քոքօք զի հէր յերկնից բարձանց լըսիցէ :

Իլ ի յաղօթիցըդ անտեսել և զնոսին
 Օ որովք թաւալ անկանի վէմ տապանին .

Իլ եւալ գահավէժ որ ժամ 'ի ժամ դըժպըհի
 Ի սպառնալեօք մեզ յանդիման փեռեկի .

Իլ նդ եղկելի հեծեն 'ի վիշտըս հոգիք

Իլ ցատութիւն պաղատելով երջանիկ ,

Իլ ոց 'ի ժանգ մարմինքն հիւծին հինաւուրց

Իլ երոց կարօտ պաղատանաց վշտալոց .

Իլ երկիր աղէ իջցեն աչկունք մեր , որդեակ

Իլ ընջեցելոց փոյթ 'ի գորով օժընգակ :

Ի ծոնը , ո՛հ 'ի ծոնը , 'ի դոյն յայդ հող երկրպագջիր

Իլ ի հայրըս քո առ իւրն հարամբ , և մայրդ առ մարբ կան 'ի դիր .

Իլ ի երբեմն կենդանիքն՝ արդ կան 'ի քուն մահագուշակ .

Իլ նոնդը ուր ելեւել փոշի՝ նդ փոշի խառնաշըփօթ

Իլ ընդ հարամբք իսկ մերով նոր դիպին մեզ հարք անծանօթ ,

Իլ բուռ ալիս ընդ ալեօք վերամբառնան ծովք անյատակ :

ՎԻԿՏՈՐ ՀԻԻԿՈՅ

Թարգմանեաց Խ . Գ .

ՊԱՏԽՈՒԹԻՒՆ

Երեք ամիս ձեռն տակ բեակոտրիսն .

ԻՆՈՒԹԵԱՆ տեսարանները տեսնելով ինչ զգացմունք որ մարդ կ'ունենայ անոր արարչին վրայօք , ոչ ինչ ընդհատ անոնց յիշատակութիւնն ալ նոյնը ըզգալ կու տայ մարդուս . այս մեր զբաժ կարգէ դուրս պատմութիւնն ալ բնութեան այնպիսի տեսարան մըն է՝ որ մարդուս խղճալ և զարմանք կը բերէ , որուն մէջ աստուածաշնորհութեան գեղեցիկ սկզբունքներն ալ կը փայլին . իսկ ստուգութեան վրայ տարակոյս չկայ :

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Նոյեմ. 22 .

« Ըրովհետեւ Լստուծոյ կամբը այս է որ ես իմ ծերունի պապուս հետ մէկ տեղ այս հիւղիս մէջ փակուած մնամ , ուստի կ'ուզեմ հոս մեր գլխէն անցնելունքը գրել . որպէս զի եթէ մեռնելու սահմանուած ենք , մեր ազգականները գիտնան թէ մեր վերջի օրերը ինչպէս անցուցինք . իսկ եթէ Լստուծոյ գթութեամբը ապրելու որ ըլլանք , նորէն այս պատմութիւնը կարդալով՝ օրհնենք զինքը . միանգամայն որպէս զի երկար ժամերը կարճ երեւնան ստիպեց զիս ծերունի պապս աս բանիս ձեռք զարնելու , ուրեմն սկսինք նախ երկուսն հանդիպածներէն :

Եթե՞ օրուրնէ՛ ի վեր գեղը հօրս կը սպասէինք . Սուրբ Սարտինոսի տօնը անցած էր . բոլոր հովիւները իրենց ոչխարներով լեռնէն հովիտը իջած էին . միայն հայրս դեռ չէր երևնար . ուստի յընկոյց մը ընկաւ տանը մէջ թէ ինչու արդեօք չդառնար . ունիք կ'ապահովցընէին թէ անշուշտ քիչ մը աւելի կը կ'ե'նայ լեռը , որպէս զի քանի մը օր աւելի արժեք տայ ոչխարները : Բայց վախը պապուս սիրտը սկսաւ տիրել , ու ըսաւ . « Պէտք է որ ես անձամբ երթամ տեսնեմ թէ ինչու Խրանչիսկոսը կ'ուշա'նայ , ու մէյով նորէն տեսնեմ այն խրը ճիւղը . ո՛ր գիտէ թէ զալ տարի պիտի կարենամ արդեօք տեսնել :

Եւ ալ շատ աղաչելով պաղատելով հազիւ կրցայ հրամանն առնել իրեն հեռանալու երթալու , և շուտով մը պատաստեցանք ճամբայ ելլելու : Բայց ճամբանիս խիստ գէշ ու նեղ էին , ամէն դիպոց դէպ ի անդունդ կը նայէի ուստի հանդարտ հանդարտ մինչև լեռնէնք . երբոր հիւղէն փարսախի չորրորդ մասին չափ հեռու էինք՝ մենեղ սեպացեալ քար մը տեսայ , հետքերով թիւնս շարժեցաւ , մօտեցայ անոր , բայց պապս իմ այս տղայական անխոհեմութեանս վրայ անհանգիստ ըլլալով՝ սկսաւ վազել , զիս ան վտանգաւ տեղէն ետ կեցրնելու համար , ու ոտքարի մը հանդիպելով՝ վերաւորեցաւ . սաստիկ ցաւ պատճառեց . բայց քան մը վայրկեանէն նորէն սկսաւ քալել . երկուքնիս ալ կարծեցինք թէ այս փոքր ձանքը՝ ուրիշ տիտուր հետեանք մը պիտի չունենայ , մէկ ձեռքովը իմ ուսկը լարեցաւ , մէկալ ձեռքովն ալ գաւազնով փշալից մացառները մէկգի կ'ընէր և վերջապէս նեղութեմ հասանք մինչ խրճիթը :

Հայրս յանկարծակիի եկաւ զմեզ տեսնելուն , վասն զի ինքն ալ պատրաստութեան հետ էր գեղ դառնալու :

— « Դուն ես հայր իմ , ըսաւ պապուս մօտենալով , կարծեցիք թերեւոք ինծի փորձանք մը հանդիպած ըլլայ » :

— « Լսի՛ , ըսաւ , և եկանք տեսնելու թէ ինչու կուշանաս , ուր արդէն բոլոր մէկալ հովիւները դարձեր են » :

— « Եւ ասն զի կուլերուն երկուքը հեռանդ էին , թէպէտ հիմա առողջ են այսօր Պետրոսին հետ կը զրկեմ զանոնք , ես ալ վաղը մնացած ոչխարներով կը դառնամ » :

— « Եւ ի՞նչ , ըսաւ ինծի պապս շատ յոգնէր ես » . և երբ ես կը կրմկը մայի պատասխանելու , իմանալով անդ միտքը ,

— « Եւ կ'ըլլար , ըսաւ , որ Եւրոպայի ալ Պետրոսին հետ աս իրիկուն զրկէինք . կէս ժամ է որ քամին փոխուեցաւ , թերեւ աս գիշեր գէշնայ օդը » :

Եւ բանիս հայրս ալ վրայ տուաւ և

բայուս խորհրդին մտիկ ընելով ուղեց
իս ետ դարձրնել :

— “Շէ, չէ, ըսի, իմ պատճառաւ
բայս մէկ ոտքը վերաւորեց, ուստի կ'ու-
եմ սպասել մինչև համարձակ սկսի քա-
ել . ինքը պէտք է որ աս գիշերս հանգչի,
աղը իրեքնիս մէկտեղ կը դառնանք ,”
ընէր ալ ըսածիս հաւնեցան :

Երբ արթնցայ սաստիկ զարմանքը ա-
ռա զիս , տեսայ բոլոր լեռը ճերմկցած,
իւնը նոր կերպով մը կ'իջնար , սաստիկ
ռամիով խառնած : Իս տեսարանէն շատ
քիտի զուարճանայի ես , թէ որ հօրս
պապուս չփութիլը չտեսնէի : Վայս ու-
ած ոտքովը հագիւ թէ կրնար քալել,
նալ նեղութեամբ ու ցաւով . հայրս
դ չէր գիտեր թէ ինչպէս օգնէ իրեն :
Երջուպէս որոշեցին որ հայրս միայն
ջնէ ոչխարներուն խումբովը , և ետ-
ք ուրիշ քանի մը հովիւներու հետ
էկտեղ դառնայ , պապս և զիս առնե-
ւ համար :

Հօրս դառնալու պատրաստութիւն-
երը , բարեները , խորհուրդները և նա-
սատեսութիւնները անանկ զմեզ զբա-
ւցուցին , որ իրիկուն եղաւ , և մենք
եռ ծամ էինք : Եւ անթու լծենէ կէս
եռածի պէս էի , անդիէն այծն ալ որ
պահովութեան համար հոն պահեր
ինք սկսաւ մայել . “ Իյեղձ Պիանդո-
նա , ըսաւ պապս , ծիծերը ծանրացե-
ր և զմեզ կը կանչէ . ճրագ վառենք ,
թենք և նստինք ընթերցնիս ընելու :

— Եւ խաճաչիկն ալ մէկտեղ ,” ըսի :
Իս կատակին ծերուկը ծիծաղեցաւ .
այց հովը սաստիկ կը փչէր , և կար-
ես թէ հիւղին տանիքը տանիլ կ'ու-
էր . ու երբոր ես վախէս գէպ 'ի վեր
ընայէի , “ Ի՛ի վախեր , ըսաւ ինծի
ապս , աւելի սաստիկ միրիկներու դի-
ւայեր է այս մեր հիւղին տանիքը , ո-
րվհետեւ մեծ մեծ քարերով ծանրա-
ւած է :

Եթեյինք Պիանդոլինան , և կ'թած
աթերնիս մէկ ժուռով մեզի նախաճա-
կի , ճաշի , հրամէքի և ընթերցի տեղ
ունեց . անկէ ետքը պառկեցանք :

Երբոր արթնցայ դեռ սաստիկ խա-

ւար էր . նախ կարծեցի թէ կանուխ
արթնցեր եմ , բայց լսելով որ պապս
խորխափելով հիւղին մէջ կամաց կա-
մաց կը քալէր , աչուրներս շփեցի , թէ
պէտ դարձեալ աւելի բան մը չտեսայ :
Հայրիկ , ըսի պապուս , ինչիւ աս առա-
ւատ խիստ կանուխ ելեր ես ,” :

— “ Երգեակ իմ , պատասխանեց ,
թէ որ օրուան կը սպասես ելլելու հա-
մար , երկայն ատեն անկողնէդ պիտի
չելլես . անշուշտ ձիւնը պատու համը գո-
ցած է ,” :

Իս պատասխանիս պոռալով անկող-
նէս վեր ցաղքեցի , ու ճրագ մը վառե-
ցի : Իրաւջընէ պապուս ըսածը խիստ
ճշմարիտ ելաւ :

— “ Վատուհանը խիստ ցած է , ը-
սաւ ծերուկը , թերեւ հովը աս կողմս
ձգած ըլլայ ձիւնը , իսկ քիչ մը անդին
երկու ոտքէն աւելի պիտի չըլլայ ,” :

— “ Թէ անանկ է կու գան զմեզ ա-
զատելու ,” :

— “ Ինչուշտ . բայց մենք Ի՛յ ապա-
ւինինք ու ձեռքերնէս եկածն ընենք :
Եւ լծագրեք թէ թողու զմեզ Իս-
տուած որ քիչ մը ժամանակ հոս փա-
կուած մնանք . հիմա տեսնենք թէ տա-
նը մէջ ինչ բան աւնինք , և ըստ այնմ
մեր բանը շտկենք : Տարակոյս չկայ որ
օրը հասած է , նայէ ժամահարս ալ
ու լծը կը զարնէ . չըլլայ թէ մոռնանք ի-
րիկունները զանի լարելու ,” :

Եւսպէսով սկսանք երկրորդ օրը ,
բայց խիստ տխուր ու ցաւալի : Իս-
տուրներս սառեցան , գրիչ չեմ կրնար
բռնել :

Իոյն օրը այցելութեան ելանք թէ
արդեօք ինչ պաշար ունինք . խտոր և
յարգը առատ էր , նոյնպէս գետնա-
խնձորը . դարակի մը մէջէն ալ քիչ մը
ազ , ձէթ և խահվէ ու պաքսիմաս գը-
տանք . քանի մը հարկաւոր անօթներ և
քիչ մըն ալ փայտ : Եւս այցելութիւնը
լմնալէն վերջը , խեղճ ոգորմեքիքս մտա-
ծեցինք որ մենք զմեզ ցրտէն և ձիւնէն
պաշտպանենք՝ որ ծխնելու զէն ներս կը
զարնէր : Իսի հաստատուն գաւազան
մը , և անոր կոթ ընելով ծխնելու զին մէ-

ջէն տանիքին վրայ ելայ, ուր իրեք ոտք բարձրացած էր ձիւնը, իսկ հիւղին չորս կողմը գոնէ վեց ոտքի չափ կար: Հոն կէս մը դողդղալով կէս մը սառելով՝ վերջու պէս շատ աշխատութեամբ կրցայ ծակ ուծուկ տեղումները գոցել, և քանի մը տախտակի կտորումներով ու բարակ չուաններով՝ որ մեր ողորմելի բանտին մէջ կը դառնէին, ինչ որ կրցայ ըրի 3:

Երանկով հիւղերնին ցրտին սաստկութենէն քիչ մը պաշտպանուեցաւ. և ան օրուրնէ՝ ի վեր խեղճ ծերուկը ալ յոյսը կտրեց մինչև գարուն անկէց ելլելու, որովհետեւ ձիւնը դեռ սաստկա պէս կու գար: Եւ թէպէտ զբաղելու համար թուղթ, գրիչ և թանաք գրտնուեցաւ, որ ռիճին կրթութիւն ընելու համար՝ առջի ամառը բերած էր հոն, բայց ձէթերնին խիստ քիչ ըլլալուն՝ խեղճ բանտաւժները որոշեցին որ օրը երկու ժամ միայն ճրագ վառեն, ու իրենց փերեզմանը լուսաւորեն:

Երրորդ օրը՝ Լոյիմբերի 24^{ին} կրակի վախ մը ելաւ, որովհետեւ խուրձ մը յարդ կրակարանէն քիչ հեռու դրած ըլլալուն, յանկարծ բռնկեցաւ: Եւս սոսկալի վտանգին մէջ, ծերուկը իր ծերութիւնը մոռցաւ և այն բռնկած կապոցը առնելն ու վառարանին մէջ նետելը մէկ ըրաւ: Եւ քեզի սաստիկ ծուխ մը. բոլոր հիւղը լեցուց, ու մէջինները երկար տանջեւէն ետեւ՝ հագիւ թէ կամաց կամաց վառարանէն դուրս ելաւ:

Իսկ 25^{ին} ուրիշ անակնունների օգնութիւն մ'ալ գտան որ զիրենք մեծադէս ուրախացուց. և էր Յաղափս Նմանող չէնլոյ Քրիստոֆ ըստած գիրքը, որ մեծ միսթարութիւն և միանգամայն համակերպութեւ ուսուցիչ մը եղաւ իրենց. թէպէտ ռիճին իր պարզմտութեամբ ըր աս ալ խոստովանեցաւ՝ որ շատ մեծ նեղութիւն կը քաշէր այնպիսի տխուր առթի մէջ համակերպութիւն ընելու, որ զինքը հօրմէն մօրմէն և բոլոր ընտանիքէն կը բաժնէր:

(ԳԻՅԻ ՀԱՐԱՆԵԱՅՈՒԻ)

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՍԿԶՐՈՒՆՔ ԲՆԱԿՈՒԾՈՒԹԵԱՆ

Դաս ԺԵ. Բնայտական անտառակոտորէ վրայ:

Եւս խորհել:

Գ. (Մը և իցէ երկակի ի) Թուի մը ի) Թուիկի մը բաղկացութիւն՝ որով իրենց տեպհական յատկութիւնները կորստանցրին, Ալ՝ կ'ըսուի. աս երկա մարմնոցմէ մէկը ելեքտրա-մերժակա տարր է, որ է թթուն, իսկ միւսը ելեքտրա-դրական տարր՝ որ է թթուիկը որն որ աղերու վրայ խոտուած առն Արճա՝ անունը կ'ունենայ:

Ելլին ելեքտրա-մերժական տարր կամ թթուն երկակի մարմին մի է, սովորաբար յերկուց մետաղատիպ մարմնաբաղկացեալ. զոր օրինակ ծծմբային մահածնային, փոսփորային, ծծմբածխային, ծծմբազառկային թթուները և այլն: Երբեմն ալ աս թթուները մետաղատիպ մարմնոց և մետաղ մարմնա մը բաղկացութենէն առաջ եկած են ինչպէս քրոմային, մանգանային, անագային թթուները, և այլն: — Իսկ ելեքտրա-դրական տարրը կամ արմատ էրկակի մարմինը՝ միշտ մետաղի մը և մետաղատիպ մարմնոց մը բաղկացութենէն առաջ կու գայ, զոր օրինակ պոտասի նախաթթուիկը և նախածծմբաւորը՝ աղաշէն արմատ են: Բայց որովհետեւ ծանուցեալ թթուներուն շատ թթուածնի և մետաղատիպ կամ մետաղ մարմնոց մը բաղկացութիւն են նմանապէս արմատներուն ալ գրեթէ բոլորը թթուածնի և մետաղի մը բաղկացութիւն են՝ որ մասնաւոր անուամբ (Թթուարմատ՝ կ'ըսուին, ուստի թթուիւն և թէ արմատին հիմը թթուածինն ըլլալուն՝ անոնցմէ առաջ

1 Գ. Sel.

2 Գ. Base, base salifiable.

3 Գ. Oxybase.

խած աղերն ալ (ծփռաղ՝ կ'ըսուին, այլերու մէջ ամենէն բազմութիւնն, և արդապէս Ղղ բսելով՝ ասոնք կ'իմանան:

Երկրորդ զատ կան նաև շատ աղեր՝ ելեքտրա-մերժական մետաղատիպ ամ մետաղ ծծմբաւորէ մը, և ելեքտրա-գրական մետաղ ծծմբաւորէ մը աղկացած են, որով թէ թթուին և թէ արմատին հիմը ծծումբն ըլլալով՝ ըսուին ծծմբաղ՝. ասոնց մէջ ալ թթուն ծծմբաթթւո՝ կ'ըսուի, արմատը փթթաթթ՝:

Իյան դարձեալ ուրիշ շատ աղեր՝ որ աղկացեալ են ելեքտրա-մերժական ետաղատիպ կամ մետաղ քլորաւորէ, որ կ'ըսուին ֆլուորիւթո՝, և ելեքտրա-գրական մետաղ քլորաւորէ մը, որ ըսուին ֆլուորիթո՝, որով և ասոնց բոլորէն բաղկացեալ աղն ալ կ'ըսուի լուր՝:

Իարձեալ կրնայ ըլլալ որ թթուա-նաթթու՝ մը ծծմբարմատի կմ քլորիմատի մը հետ միաւորի. կմ ընդհա-առակն ծծմբաթթու մը կամ քլորա-թթու մը թթուարմատի մը հետ միա-որի, ու աղ ձևանայ. բայց ինչուան իմա աս տեսակ բաղկացութիւն դեռ անուած չէ:

Եւ յալի տեսակ աղերու մէջ ամե-նէն կարևորներն և ամենէն աւելի ճանչ-ուածներն (թթուաղերն ըլլալով, մեր ներս անուանակոչութեան օրէնքն ալ նոնց համար է. թէպէտ և նոյն կանո-ր պիտի պահուի նաև յածմբաղերու թլորաղերու համար ալ, երբ բնա-ցծներն անոնց վրայ ալ ճիշդ գիտու-իւն ունենան:

Երբ անուանակոչութիւնը սահմա-նելու համար իրեք բանի լաւ ուշ դնե-

լու է, առջինը թթուին յատկութե-ր, երկրորդը թթուիկին յատկութեանը, երրորդը թթուին և թթուիկին բաղկա-ցութեան չափերուն:

Երբ նախ աղերու անուանակոչու-թեան մէջ թթուն աղին սեռական ա-նունը կ'ըլլայ՝ ըլլալով բաղկացութեան ելեքտրա-մերժական տարրը, իսկ թթ-թուիկը տեսակարար անունը՝ ըլլալով ելեքտրա-գրական տարրը. զոր օրինակ ծծմբաթթ արիլի, Ածմբաթթ սոդայի ըսե-լով՝ կ'իմացուի աղ մը որ է ծծմբային թթուէ ձևացած աղերուն դասէն. իսկ երկրորդ բառով՝ կ'իմացուի նոյն թթ-թուին հետ միացած թթուիկը, որով և նոյնադաս աղերուն որն և ինչ մարմնէ ձևացած աղ ըլլալը:

Երբ ան սեռական անունը կը ձևա-նայ թթուին վերջաւորութիւնները փո-խելով. այն վերջացած թթուն փոխե-լով ուր, գլ. ale, իտ. alo. իսկ նախ վերջածը իւ՝. գլ. ile, իտ. ilo. զոր օրինակ յածմբային թթուն՝ թթուիկ-ներու հետ միաւորելով՝ կը ձևանան յածմբաթթ՝ ըսուած աղերը. նմանապէս յածմբային թթուին՝ թթուիկներուն հետ միաւորելէն՝ կ'ըլլան յածմբաթթ՝ ը-սուած աղերը. — իսկ երբ աղ ձևացը-նող թթուներն իրենց թթուածնու-թեան աստիճանը ցցունող յառաջագիր մասնիկներ ունենան՝ անոնք ալ ճիշդ կը պահուին. զոր օրինակ քլորածմբային թթուով ձևացած աղերն կ'ըլլան քլ-թածմբաթթ, քլորածմբային թթուով ձևացածներն քլորածմբաթթ: Իրով թթ-թուի մը թթուածնութեան ամէն առ-տիճաններովն ալ աղեր կը ձևանան ու իրենց սեռական անունը ըստ այնմ կ'ը-սուին, վարէն սկսեալ այսպէս:

1 Գլ. Oxytel.

2 Գլ. Sulfoel.

3 Գլ. Sulfacide կամ Sulfide.

4 Գլ. Sulfbase.

5 Գլ. Chloracide կամ Chloride.

6 Գլ. Chlorobase.

7 Գլ. Chlorosel.

8 Եւ բառիս ճիշդ նշանակութիւնը տես թթու-ներուն մէջ:

1 Գիտնալու է որ իւր հայտն մասնիկ է, և ան միա-քով ալ գործածելու ենք, և ոչ թէ գլ. ile մասնի-կան յառաջարկութիւն:

2 Գլ. Sulfate.

3 Գլ. Sulfite.

	էնթալբալան .	էնթալբի .	hypochlorite
	չլբալան .	չլբի .	chloride
(d) ըն-	էնթալբալան .	էնթալբոն .	Sel hypochlorate
	չլբալան .	չլբոն .	chlorate
	իբրալբալան .	իբրալբոն .	hyperchlorate

Ի՞նչին տեսակարար անուն կը ձևանայ նոյն խակ թ[թուիկին անունը, որուն հետ որ թ[թուն միաւորեր է, դնելով զանի կայ ՚ի սեռական հոլով. ինչպէս վերը դրած աղերուն սեռական անունան դիմացը դիր թ[թուիկին կամ արմատին անունը՝ զոր օրինակ պոփոթ, կ'ըլլայ աղին տեսակարար անունը :

Իսայայ որովհետև մետաղային թը-
թռիկները այլ և այլ չափով թթուա-
ծնի հետ միացած կ'ըլան, և ըստ այնմ
այլ և այլ աղեր կ'ընեն անոր հա-
մար արմատին թթուածնութեան աս-
տիճանն ալ իմացընելը հարկաւոր է .
աս բանիս համար արմատները իրենց
թթուածնութեան աստիճանը ցուցը-
նող նախատառերով կ'ըրուին, որ են
նախ, մալ, իրնա կմբ երկ, եռ, գեր-
զոր օրինակ Ծծմբեոք նախաթթուի էր-
թի, Ծծմբեոք գերաթթուի էրթի : ևն :

Իսկ այդ կ'ըլլայ որ թ թ ուն չէ թ է միայն նոյն թ թ ու ի կին այլ և այլ աստիճանի թ թ ու ածնելոյն հետ կը միաւորի, այլնա և նոյն աստիճան թ թ ու ածնեալ արմա տին հետ՝ այլ և այլ չափով կը միանայ . ասոնց ալ աստիճանը որոշելու համար պէտք է թ թ ուին և թ թ ու ի կին չափուց համեմատու թեանը ուշ գնել , որ իրեք համեմատու թե կրնայ ըլլալ . վասն զի թ թ ու մը արմատի մը հետ կը միանայ ,

Ա. — Եթե անհամեմատութիւն որով երկուքն ալ իրենց սեպհական յատկութիւնը կը կորսունցընեն, և աս չափը իրենց Յափնա իշխան՝ կ'ըսուի, և ան երկուքն ձեռացած աղը Չէլառ ալ՝ կամ պարզապէս Աշ կ'ըսուի. և բաղկացուած ան աստիճանին նշանն ան է՝ որ

ներգործիչ ըստւած նիւթոց վրայ
մենեւին ազդեցութիւն չունի . զոր օր
նակ շէջող աղ մը արեւադիմին կապ
տը՝ ոչ թթուներու պէս կը կարմրցնէ
և ոչ առաջուց թթուով կարմրցածը՝ թ
թուիկներու պէս նորէն կը կապուող
նէ . որով ըսել է թէ թթուն ալ թ
թուիկն ալ իրենց սեպհական յատկ
թիւները կորսնցուցած են . անոր հ
մար ալ աս աղերս շէջող կ'ըսուին
զոր օրինակ ածխային թթուի և սողա
բաղկացած աղերին առջինն է շէ
ածէրս սօրայի՝ (Ս՝(Թ. Աճ(Թ.՝) ըստւ
աղը : Լ՝յս է թթուին և արմատի
առջի համեմատութեան աստիճանը

Բ. — Լքերկորդ ԹԹուն կրնայ արմա
տին հետ ան համեմատութիւն միանայ
որ դեռ իրեն ԹԹուի յատկութիւն
պահէ . և աս ան ատեն կ'ըլլայ, երբ
բաղկացուած է ան մէջ չէզոք աղէն աւել
ԹԹու ըլլայ, որով և արմատը նուազ
աս աղերս ալ կ'ըսուին Ազաթեան՝ . Թ.
դին աս համեմատութիւնը իմացքն է
լու համար, իր սեռական անուան սկիզ
բը կը դրուի Գեբ, գղ. sur, իս. sopra
մասնակը. որով և ընդհանուր անուամբ
աս համեմատութիւնն ունեցող աղեր
Գեբաղ՝ ալ կ'ըսուին . զոր օրինակ ս
դայէ և ածխային ԹԹուէ՝ բաց ՚ի վեր
ըսած յէզոք աղէն, կը ձևանայ նա
երկու աղեր ալ որ Մշած ԹԹու կա
Վերադ են . այսինքն

Մալախով-Կոմարովսկի (2 Ս-Թ-3 Ա-Թ)

Կրֆնածխոս-տոգային՝ (ՍԻԹ. 2 ԱԾԹ՝
որոնք ինչպէս տարազներէն կ'երևա

- 1 9.7. Sulfate de protoxyde de fer.
- 2 9.7. Sulfate de peroxyde de fer.
- 3 9.7. Point de saturation.
- 4 9.7. Sel neutre,

- 1 9.7. Carbonate neutre de soude.
- 2 9.2. Sel acide.
- 3 9.2. Sur-sel.
- 4 9.2. Sesquicarbonate de soude.
- 5 9.7. Bicarbonate de soude.

նախապես աղեր են՝ որ թթուն քան զաղ-
աղը 1 ½ և 2 անգամ աւելի է : Ի՞նչ
նախ համար աս լճաթթու ըստաւծ-
րն՝ արեւադիմին կապոյտ գոյնը կը
դմրցընեն . բայց արդէն թթուով
դմրցածը, չեն կրնար նորէն կապտա-
նել . որով ըսել է թէ աս բաղկացու-
եան մէջ թթուն առաւել ըլլալուն՝ իր
ստիկութիւնը պահած է, իսկ արմա-
նուազ ըլլալուն՝ իր յատկութիւնը
բարեցուցած է : Ի՞նչ ալ է աղերուն եր-
որդ համեմատութիւնը :

Գ. — Համեմատութիւնը երկրորդին
ընդհան է . այսինքն անանկ աղ մը որուն
էջ թթուն և թթուիկին յագման կէ-
էն աւելի արմատ ըլլայ նոյն աղին մէջ,
թթուն նուազ . որոնք կ'ըսուին Աղ-
բաթ՝ . և աղին աս համեմատութիւ-
ն իմացընելու համար անոր սեռական
նուան սկիզբը կը դրուի Վայր, գլ. SOUS,
տ. sotto, մասնիկը . որով և ընդհա-
ւը անուամբ աս համեմատութիւնս
ենեցող աղերը Վայրաղ՝ ալ կ'ըսուին .
նչպէս կրէ և փոսփորային թթուէ շատ
եռակ աղեր կը ձևանան որոնցմէ շատը
լարմատ կ'ըսուի : Երբ օրինակ
նոսրութեամբ եռարժապ իրէ՝ (3 կէթ. փթ.)

նոսրութեամբ իրէնարժապ իրէ՝ (2 կէթ. փթ.)
սուած աղերը, որոնք ինչպէս իրենց

տարազներէն յայտնի կ'երևայ՝ թթուն
համեմատութեամբ 3 և 2 անգամ ար-
մատ կը պարունակեն : Ի՞նչ պատճառաւ
աս լճարմատներն՝ թթուով կարմրած
արեւադիմին գոյնը նորէն կապտի կը
փոխեն . բայց կապոյտը չեն կրնար կար-
մրցընել . որով կ'իմացուի թէ աս բաղ-
կացութեան մէջ արմատն առաւել ըլլա-
լուն՝ իր զօրութիւնը պահած է, իսկ թթ-
ունն առաւել ըլլալուն՝ իր յատկութիւնը
կարեւորեցած է :

Երբ մն լճաթթուց և լճարմատից
բաղկացութեան մէջ եղած թթուն
կամ թթուիկին չափը 1 ½, 2, 3, ան-
գամ աւելի կ'ըլլայ՝ քան թէ նոյնասեռ
չէզոք աղին մէջի թթուն կամ թթուի-
կը : Երբ անուանը մէջ աս չափերս ալ
պէտք է իմացընել . ուստի թթուն ա-
ռաւելութիւնը իմացընելու համար, ա-
ղաթթուց սեռական անուան սկիզբը
կը դրուին սովորական մալ, իրէն, եռա-
մասնիկները : Իսկ արմատին առաւելու-
թիւնն իմացընելու համար՝ աղարմատից
տեսակարար անուան սկիզբը կը դրուին
նոյն վերը դրած մասնիկները : () րինա-
կի համար են թաղրերնք՝ թէ թթուէ
մը և արմատէ մը ձևացած աղ մը՝ ամէն
աս աստիճաններս ունենայ . իրեն ա-
նուանակոչութիւնը աս իրեք համեմա-
տութեամբ ալ պիտի ըլլայ այսպէս .

Չեղ-+ ալ	Ժծթ-+ րէ	(կէթ. Ժ. Ժ.)	Ծծթ-+ .
Աղ-+ Բ-+	{ Ժ-+ Ժծթ-+ րէ իւր-+ Ժծթ-+ րէ Եռ-+ Ժծթ-+ րէ	{ (2 կէթ. 3 Ժ. Ժ.) (կէթ. 2 Ժ. Ժ.) (կէթ. 3 Ժ. Ժ.)	{ Գե-+ Ժծթ-+ .
Աղ-+ Բ-+	{ Ժծթ-+ Ժ-+ Ժծթ-+ րէ Ժծթ-+ րէ Ժ-+ Ժծթ-+ րէ Ժծթ-+ րէ Եռ-+ Ժծթ-+ րէ	{ (3 կէթ. 2 Ժ. Ժ.) (2 կէթ. Ժ. Ժ.) (3 կէթ. Ժ. Ժ.)	{ Վ-+ Ժծթ-+ .
Sel neutre	sulfate de chaux		Sulfate
Sel acide	{ sesquisulfate de chaux bisulfate de chaux trisulfate de chaux		{ Sur-sulfate
Sel basique	{ sulfate sesquibasique sulfate bibasique sulfate tribasique	de chaux	{ Sous-sulfate.

1 Գ. լ. Sel basique.

2 Գ. լ. Sous-sel.

3 Գ. լ. Phosphate tribasique de chaux.

4 Գ. լ. Phosphate bibasique de chaux.

Հիմա թէ որ նոյն ցուցակը իսկ վերջացած թթուով ձևացած աղերուն ուղեւ վերածել, ուրիշ բան չկայ ընելու՝ բայց եթէ ուր յանգը իր փոխել:

Եւ բանիս ուրիշ օրինակ մ'ալ տանք աւելի սաստիկ թթուով մը և արմատէ մը ձևացած աղերու . որպէս զի տեսնուի թէ վերադիր ունեցող թթուներ:

Չէւտ ոչ	Ֆլուոր-պոտասի	(Պթ. Բլ. թ ⁷)	Վերաւեր-պոտասի .
Ալ-ի-ի-	Ֆլուոր-պոտասի	(3 Պթ. 3 Բլ. թ ⁷)	Գեր-վեր-պոտասի
	Իրի-վեր-պոտասի	(Պթ. 2 Բլ. թ ⁷)	
	Եռ-վեր-պոտասի	(Պթ. 3 Բլ. թ ⁷)	
Ալ-ի-ի-	Ֆլուոր-պոտասի	(3 Պթ. 2 Բլ. թ ⁷)	Վեր-վեր-պոտասի .
	Ֆլուոր-պոտասի	(2 Պթ. Բլ. թ ⁷)	
	Ֆլուոր-պոտասի	(3 Պթ. Բլ. թ ⁷)	
Sel neutre	hyperchlorate de potasse		Hyperchlorate.
Sel acide	sesquihyperchlorate	de potasse	Sur-hyperchlorate.
	bihyperchlorate	. . .	
	trihyperchlorate	. . .	
Sel basique	hyperchlorate sesquibasique	. . .	Sous-hyperchlorate.
	hyperchlorate bibasique	. . .	
	hyperchlorate tribasique	. . .	

Իսկ որ աս ցուցակն ալ էնի սկզբնադիր և իսկ վերջադիր ունեցող թթուէ ձևացած աղերուն վերածել ուղեւ, զոր օրինակ լինթալորական թթուով բաղկացածներուն՝ ուրիշ բան պէտք չէ բայց եթէ սեռական անուան վեր մասնիկը փոխելով էնի, և ուր վերջաւորութիւնը իր :

Եւ երկու օրինակներուն մէջ ալ կ'եւրեայ, ինչպէս նաև տարազներն ալ յայտնի կը ցուցնեն՝ որ լաի՝ Չէզոք աղին մէջ թթուն և արմատը այսինքն ծծմբային թթուն և կիրը, վերաքրորային թթուն և պոտասը, հաւասար են : — Լորորդ՝ Լալթալթութիւնն մէջ թթուն քան զարմատը $1\frac{1}{2}$, 2 և 3 անգամ աւելի է : — Լորորդ՝ Լալթալթութիւնն մէջ ալ արմատը քան զթթուն $1\frac{1}{2}$, 2 և 3 անգամ աւելի է :

Ինչուան հիմա բացատրած անուանակոչութիւննիս (Թթուաղերու այսինքն թթուածնի թթուներէ ձևացած աղերուն համար էր . բայց նոյն անուանակոչութիւնը՝ թթուին և արմատին անուանները միայն փոխելով, կը գործածուի նաև

րու անուան հետ ալ՝ ինչպէս կը միանան աղերու մասնիկները . միայն դիտարկելով է որ ինչուան հիմա դեռ ամբողջութեամբ չեն ոչ վերի ցուցակին մէջ դրուած աղերը, և ոչ աս դնելիքներն () օրինակի համար ընտրենք մեզի վերաքրորային թթուէ և պոտասէ ձևացած աղերը :

Լաի՝ Չէզոք թթուներով, չէզոք թթուներով ու լալթալթութիւններով ձևացած աղերուն համար ալ . զոր օրինակ կ'ըսուի Փլորալթալթութիւնն, Ծծմբալթալթութիւնն, և Քլորալթալթութիւնն, և հարկաւոր եղած ժամանակ ամէկ վերը դրուած սկզբնադիր և վերջադիր մասնիկներով . որոնցմէ շատը դեռ զբոստուած ալ չեն :

Լորորդ ան աղերուն որ առանց թթուի միայն երկու թթուիկներէ կ'ընկերանան . ինչպէս կան մետաղային թթուիկներ՝ որոնցմէ մէկը թթուի աղդեցութիւնն ընելով, միւսը թթուիկի կատարեալ աղեր կը ձևանան . զոր օրինակ թթուի և պաղլեղի թթուիկները թթուի զօրութեամբ կը միաւորին պաղաթիոնի և մագնեսիոնի թթուիկներուն հետ . ու կ'ըլլան Թաթիոնալթութիւնն և Պաղլեղալթութիւնն :

Լորորդ ան աղերուն որոնց արմատը

- 1 Գլ. Fluorhydrate de silice.
- 2 Գլ. Sulfhydrate.
- 3 Գլ. Chlorhydrate d'ammoniaque.
- 4 Գլ. Zincate de potasse.
- 5 Գլ. Aluminate de magnésie.

- 1 9-7. Hydrate.
- 2 9-7. Hydrate de potasse.
- 3 9-7. Hydrate de protoxyde de fer.
- 4 9-7. Acide sulfurique hydrate.
- 5 9-7. Acide phosphorique hydrate.
- 6 9-7. Acide sulfurique monohydrate, bihydrate, trihydrate.

- 1 9-2. Sous-carbonate de cuivre,
- 2 9-2. Acétate de cuivre.
- 3 9-2. Azotate ~~four~~ Nitrate de potasse.
- 4 9-2. Nitrate d'argent.
- 5 9-2. Carbonate de plomb.
- 6 9-2. Sous-nitrate de bismuth.
- 7 9-2. Carbonate de chaux.
- 8 9-2. Sulfate de chaux.
- 9 9-2. Chlorhydrate d'ammoniaque.
- 10 9-2. Sulfate de magnésie.
- 11 9-2. Sulfate d'ammoniaque.

Մայիսի երկրորդ (2) եր/ժին մէջ երես 148 . առդ 3
գործանակ պահանջի գրուելու՝ վերապահաւ սպա-
նիայի գրուել է :

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՓ

Ազգարանորին Շուշուի-և-Նորոսկիոյ քա-
ղաքական ազգաստիճան :

(Կրօնիկ Լ-տէր-տիւն-ի-ն)

ՅՈՒՍԵՓ-Փրանկիսկոս-Օսթար Ա թագաւոր
Ընկերի և Նորոսկիոյ ու Գոթայ և Վանայ . ծն .
4 Յուլ . 1799 . յաջորդեց իր հօրը Կարոլոս-Յովհ-
ժ-Գին (ծն . 26 Յունիւ . 1764) 8 Մարտի 1844 .
պսակուած Սթոքհոլմի մէջ 28 Սեպտ . 1844 : ա-
մուսնացած 19 Յունիսի 1823 .

Յովսէփինա-Մաքսիմիլիէն-Եւգենիա Լէթէն-
պէրկի Եւգենիոս զբօն գտերը հետ . ծն . 14 .
Մարտ . 1807 :

Ուրիշ . Ա . Կարոլոս-Լուգովիկոս-Եւգենիոս
Իշխան թագաւորական , գուքս Աքսիոյ . ծն . 3
Մայիսի 1826 . պաշտպան զորաց գլուխ . Թեգա-
նութեան զորաց մեծ սպարապետ . ամուսնացած
19 Յունիս 1850 . Իշխանուհի Վիլհելմին-Փրեզե-
րկիա-Ալեքսանդրին-Աննա Օրսինժի Իշխանու-
հայնի հետ . գուքս Գուլիէլմոս Փրեզերիկոս Սու-
րին նահանգաց Իշխանին . ծն . 8 Օգոստ . 1828 :

Բ . Իշխան Փրանկիսկոս-Կուստաւ-Օսթար
գուքս Ուրլանտի . ծն . 18 Յունիս 1827 . տեղա-
պահ հաղարարական երկրորդ պաշտպան զորաց
վաշտի և միջապահներին :

Գ . Օսթար-Փրեզերիկոս գուքս Ոսթրոգոգի .
ծնած 21 Յունիւ . 1829 սպայ ծովային զինուորու-
թեան մէջ :

Դ . Իշխանուհի Էարլոթ-Եւգենիա-Ագոստա
ծն . 24 Ապրիլ 1830 :

Ե . Իշխան Կիկոլայոս-Ագոստոս գուքս Ցա-
րեքարի . ծնած 24 Օգոստ . 1831 .

Թագաւորին խորհուրդ . Եւգենիա-Բերնարդին-Յէլլե-
րէ թագուհի . ծն . 8 Նոյ . 1781 ամուսնացած 16
Օգոստ . 1798 Յովհ . Պերնատտիէն հետ՝ որ նոյն
միջոցին գեղ Նապոլէոնի զորավարներէն մէկն էր ,
ու վերջը Ընկերի թագաւոր եղաւ : Թագուհի
պսակուեցաւ 21 Օգոստ . 1829 . այրի մնաց 8 .
Մարտի 1844 :

Ազգարանորին Տանիմարգայի քաղաքա-
րան ազգաստիճան :

(Կրօնիկ Եոյդէն Լ-տէր-տիւն-ի-ն)

Փրեշերիկոս Է Կարոլոս-Քրէթիէն թագա-
ւոր Դանեայ ծն . 6 Հոկտ . 1808 . որդի Քրէ-
թիէն Ը Փրեզերիկոս թագաւորին (ծն . 18 Սեպտ .

1786) ու Էարլոթ-Փրեզերիկա Մեքլենպուր-
Ըլէրիկի մեծ զբօն գտերը . յաջորդեց իր հօ-
րը 20 Յուն . 1848 . ամուսնացած առաջին անգամ
Նոյ . 1828 Վիլհելմին Մարիամ Իշխանուհի
հետ . որն որն Փրեզերիկոս 2 Դանեայ թագա-
ւորին գուքսն էր . բաժնուեցաւ անկէ 1837ին .
ամուսնացաւ երկրորդ անգամ 10 Յունիս 184
Քարոլին-Էարլոթ-Մարիաննա-Մեքլենպուրի
Ըթրէլիկի Գէորգ մեծ զբօն գտերը հետ . ա-
մուսնացաւ 30 Սեպտ . 1846 : Երրորդ անգա-
մաւորակարգ հարսնախօսութեամբ ամուսնացաւ
Օգոստ . 1850 Լուիզա-Քրիսթինա-Տաննէրի Է-
ստահայնի հետ ծն . 21 Ապրիլ 1814 :

Թագաւորին խորհուրդն ու խորհուրդ . Ա . Իշխ-
անուհի Էարլոթ ծն . 30 Հոկտ . 1789 ամուսն-
ացած Գուլիէլմոս Հէն-Քասսելի կալուածատէր
Իշխանին հետ :

Բ . Իշխան Փրեզեր . Փրեզինանդոս . ծն . 20 Նոյ
1792 Իշխան Ժառանգական մեծ զորավար Տան-
մարգարաց զորաց և հրամանատար 2 Էլանտ , Մե-
թալսթեր և Լալանտ կղզեաց . ամուսնացած 1
Օգոստ . 1829 Փրեզերիկոս 2 Դանեայ թագա-
ւորին Քարոլին գտերը հետ . ծն . 28 . Հոկտ . 1795 :

Թագաւորին խորհուրդ . Քարոլինա-Ամալիա թագ-
ուհի . ծն . 28 Յունիս 1796 . գուքս Փրեզերիկ-
-Քրէթիէն Ըլէլիկ-Հոլլթայնի զբօն . ամու-
սնացած Քրէթիէն Ը Փրեզերիկոս թագաւոր
հետ 22 Մայիսի 1815 . այրի մնացած 20 Յու-
նիս . 1848 :

Փրեզերիկոս 2 թագաւոր . (ծն . 28 Յուն
1768 . մեռած 3 . Հոկտ . 1839) ամուսնաց-
ած 31 Յուլ . 1790 Մարիամ-Սոփիա-Փրեզերիկայ
հետ . գուքս Հէն-Քասսելի կալուածատէր Կ-
րոլոս Իշխանին . ծն . 26 Հոկտ . 1767 . մեռած
Մարտ 1852 :

Քարոլինա թագուհին երկու գուքս ունեց-
ած Քարոլինա Իշխանուհին է , որն որ Իշխ-
անուհի Քրէթիէն Փրեզինանդոսի հետ կարգուեցաւ
երկրորդն ալ Վիլհելմին-Մարիամ ամուսնաց-
արդի Փրեզերիկոս Է թագաւորին հետ քանի
Իշխան Դանեայ էր միայն . 1837ին բաժնուեցաւ
իր երկանէն նորէն կարգուեցաւ 19 Մայիս 183
Կարոլոս Ըլէլիկ Հոլլթայնի զբօն հետ :

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏԳԱՐԱՆԻ Ս . ՂԱԶԱՐՈՒ